

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

TÜSİAD

YÖNETİM KURULU ÜYESİ

VE ŞİRKET İŞLERİ KOMİSYONU BAŞKANI

ALİ KİBAR'IN

“KÜRESEL MALİ KRİZ VE PARA POLİTİKASI”

SEMİNERİ AÇILIŞ KONUŞMASI

17 Aralık 2008

Ceylan Intercontinental, İstanbul

TÜSİAD AVRUPA İŞ DÜNYASI KONFEDERASYONU (BUSINESSEUROPE) ÜYESİDİR

İstanbul: Meşrutiyet Cad. No: 46 Tepebaşı 34420 İstanbul -Türkiye
Ankara: İnan Cad. No:39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara- Türkiye
Brüksel: 13. Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C.: 1250 24th Street, N.W., Suite Nr. 300, Washington D.C.20037-USA
Berlin: Märkisches Ufer, 28 Berlin 10179 Germany
Paris: 33, Rue de Galilée 75116 Paris France

Tel: +90 (212) 249 19 29
Tel: +90 (312) 468 10 11
Tel: +32 (2) 736 40 47
Tel: +1(202) 776 77 70
Tel: +49 (30) 288 786 300
Tel: +33 (1) 44 43 55 35

Faks: +90 212 249 13 50
Faks: +90 (312) 428 86 76
Faks: +32 (2) 736 3993
Faks: +1 (202) 776 77 71
Faks: +49(30) 288 786 399
Faks: +33 (1) 44 43 55 46

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxloffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad.us
e-mail: berlinoffice@tusiad.org
e-mail: parisoffice@tusiad.org

www.tusiad.org

Değerli Konuklar, Değerli Basın mensupları,

Küresel ekonominin İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana karşı karşıya olduğu en sıkıntılı dönemlerden birinden geçtiğimiz şu günlerde TÜSİAD-Koç Üniversitesi Ekonomik Araştırma Forumu tarafından düzenlenen bu toplantıya hoş geldiniz. Hepinizi TUSIAD Yönetim Kurulu adına saygıyla selamlıyorum.

Geçen sene Temmuz ayında ABD'de düşük kaliteli konut kredisine dayalı kağıtlarda başlayan sorun, birçok başka alana sirayet ederek hala etkisini artırmaya devam ediyor. Hepinizin bildiği gibi bankacılık sektörüne yayılan kriz, ardından Avrupa kıtasını etkisi altına aldıktan sonra, reel sektöre sıçradı ve nihayet daha geçen seneye kadar krizden etkilenmeyeceği düşünülen gelişmekte olan ülkelere sirayet etti.

Bundan üç ay önce Lehman Brothers'ın batması, krizin ciddiyetinin herkes tarafından iyice anlaşılmasına yol açtı. Ne kadar sağlam olursa olsun, ne kadar iyi yönetilirse yönetilsin, dünya üzerindeki tüm ülkeler, tüm sektörler, tüm şirketler için krizin bulaşma hızı ve şiddetinin nasıl bir tehdit oluşturduğu ortaya çıktı. Her ne kadar, 2001 krizi sonrasında gerçekleştirmiş olduğu reformlar nedeniyle ekonomik yapısını güçlendirmiş olsa da bu tehdit Türkiye için de geçerli.

Gelişmekte olan ülkelerin gelişmiş ülkelere ayrıştığı, bu nedenle ABD kaynaklı bir yavaşlamanın dünya ekonomisi üzerindeki negatif etkisinin daha sınırlı kalacağı düşünülüyordu. Bu görüşün geçerliliğinin olmadığı ortaya çıktı.

Bugün karşı karşıya olduğumuz kriz, bundan öncekiler gibi gelişmekte olan ülkelerin yapısal sorunlarının artık sürdürülemez hale gelmesinden kaynaklanmıyor. Gelişmekte olan ülkeler, bugün kendileri çıkartmasa da sonuçlarına katlanmak zorunda kaldıkları bir krizle karşı karşıya.

Nitekim, finansal krizin yayılma ve tüm ekonomik aktiviteyi tehdit etme riski karşısında birçok ülkede güveni yeniden tesis etmek ve kredi mekanizmasının devamlılığını sağlamak üzere çeşitli önlem paketleri uygulamaya sokuldu.

Bu krizde para ve maliye politikalarının rolü bir kez daha tartışmaya açıldı. "Küresel Mali Kriz ve Para Politikası" başlığı altında düzenlenen bu toplantı, bize para politikasının gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere uygulama imkanlarını ve etkilerini masaya yatırma imkanı sağlayacak. Son derece değerli konuşmacıları dinleme fırsatı bulacağımız konferansın düzenlenmesindeki katkıları nedeniyle EAF Direktörü Doç. Dr. Kamil Yılmaz'a huzurlarınızda teşekkür ederim. ABD'de ve yükselen piyasa ekonomilerinde para politikası konusunu uzman konuşmacılarımız ele alacaklar. Ben müsaadenizle Türkiye ekonomisinde yavaşlayan büyüme hızına ilişkin bazı yorumlarımı sizlerle paylaşmak istiyorum.

Değerli konuklar,

Hepinizin çok yakından bildiği gibi, krizin Türkiye ekonomisi üzerindeki etkileri giderek belirginleşiyor. Küresel kriz, 2006 yılının ikinci yarısından itibaren yavaşlama işaretleri veren ekonomimizi artık gerileme dönemine soktu. Sanayi üretim endeksi son üç aydır geriliyor. Ekim ayında imalat sanayiindeki gerileme %10.3'e ulaşmış durumda. Bu gerilemenin gelecek

aylarda da devam etmesi sürpriz olmayacak. Bu koşullar altında büyüme hızının 2008'in ikinci yarısından itibaren hızla düşmesi hatta negatife düşmesi ihtimal dahilinde.

Nitekim GSYH verileri Türkiye ekonomisini de büyüme hızının 2008 yılının üçüncü çeyreğinde %0,5 oranına inmiş olduğunu gösteriyor. Diğer ülkelerde eksi olarak açıklanan üçüncü çeyrek rakamlarına göre olumlu sayılabilecek bu büyüme hızı ülkemizde de artık yavaşlamanın ciddiyetini yansıtıyor. Bu yılın Ocak-Eylül dönemini kapsayan 9 aylık büyüme hızı %3'e gerilemiş durumda. Küresel belirsizliğin etkilerinin, bundan sonraki çeyreklerde de büyüme hızımızı olumsuz etkilemesi şaşırtıcı olmayacak.

Büyümedeki yavaşlamayla birlikte, %0,3'e kadar düşmüş olan yerleşik hanehalkı tüketimi 2001 dördüncü çeyrekte sonraki en düşük düzeye işaret ediyor. Harcama yönlü GSYH'nın %65,7'sini oluşturan bu kalem iç talepte ciddi bir azalma yaşandığını ortaya koyuyor. Bu dönemde özel sektör yatırımlarının da %10 oranında azalmış olduğu dikkat çekiyor. Ekonomide artan negatif beklentilerin özel sektör tüketim ve yatırımlarını olumsuz etkilemiş olmasına karşılık, kamu tüketiminin ve kamu yatırımlarının hızlı arttığı görülüyor. Kamu harcamalarında %18,4; ve kamu yatırımlarında %22,2 oranındaki artışlar üçüncü çeyrek büyümeye hızını yukarı çekmede önemli etki yaptı. Bu iki kalemin büyümeye katkısı, sırasıyla, 0,7 ve 0,8 düzeyinde oldu. Küresel ekonomideki yavaşlama nedeniyle, dış talep artışı da %1,5 ile sınırlı kaldı.

Eylül ayından sonra açıklanan veriler hem iç hem de dış talebin dördüncü çeyrekte daraldığını gösteriyor. Bu bilgiler ışığında, büyümenin 2008 yılının son çeyreğinde ve 2009 yılının ilk çeyreklerinde, negatif olacağı bekleniyor.

Büyüme yavaşlarken, işsizliğin ise yükselmekte olduğunu görüyoruz. Ağustos-Eylül-Ekim aylarına ilişkin işgücü araştırması, işsizlik oranının kentlerde %13,3'e yükselmiş olduğunu ortaya koydu. Ekonomideki gerilemenin bu tabloyu daha da kötüleştirilmesi kaçınılmaz. Halihazırda, kentlerde yaşayan her dört gençten biri işsiz. Bu sorunun ağırlaşması, Türkiye'nin çok ciddi sosyal ve siyasi sorunlarla karşı karşıya kalması riskini doğuruyor. Bu riskin önlenmesi, ekonomideki gerilemenin yavaşlatılmasını, bu ise, çok somut önlemlerin kararlılıkla ve vakit geçirilmeden alınmasını gerektiriyor.

Son OECD Ekonomik Görünüm raporunda yer alan bir derleme, krizin başından bu yana ülkelerin aldıkları önlemlerin kronolojisini veriyor. Bütün OECD ülkeleri bu kriz karşısında özel bazı tedbirleri devreye sokmasına rağmen, Türkiye'nin geleneksel para politikası uygulamalarına devam ettiğini, likidite sağlayıcı önlemler aldığını ve faiz oranlarında indirime gittiğini görüyoruz. Merkez Bankasının ihracatçı şirketlerin reeskont imkanlarını genişletmesi ve döviz cinsinden kredilerde zorunlu karşılık oranını indirmesi, piyasaları biraz daha rahatlatmış. Bu konferansımızın parasal önlemler konusunda devam etmekte olduğunu düşündüğüm çalışmalara önemli katkı yapacağını düşünüyorum.

Sözlerime son verirken, Türkiye'nin küresel krizin etkilerinden kısa sürede kurtulmasını diliyorum. Beni dinlediğiniz için hepinize teşekkür ederim.